

SZABAD IFJUSÁG

A DISZ KÖZPONTI VEZETŐSÉGÉNEK LAPJA

VI. ÉVFOLYAM 37. SZÁM

Vasárnap, 1955 február 13

ÁRA 40 FILLÉR

Köszöntünk drága városunk

Állj meg a Margithid korlátjánál e tavaszról hirt hozó, szeles februári napon és tekintés végig a Dunán, amelynek hátán könnyű, ezüst füstfelhőként gomolyog a napfény. Mily szép, örökkön ifjú, játékos, mily békés is ez a mi vén folyónk! A vizen fekete uszályok siklanak végig, távoli tájakról messzi tengerek felé, mint távirószalagok, amelyeken népek üzennek egymásnak. Balkéz felől az Országház álldogál méltósággal, fedetlen kupola-fejét fürdeti a hűvös, páras, fehér sugárzásban. Túlnan, a jobbparton, a Gellérthegy ormán a szabadság szobrának karcsú nőalakja emeli magasba az olajágot, arccal kelet felé, a szovjetek országa felé. Hajó túlköl, autó kürtöl, villamosok csengenek a népes partokon. Béke, béke, béke van.

Öreg folyó a Duna, de medrében mindig új víz folyik. Jó, hogy nem támadnak fel a régi habok az emlékek hatalmas hullámsírjából. Másként megszűre elkerülne ezt a folyót minden napsugár és minden hősziúen villanó, gyorsröptű sirály. Sötét mélyéből árnyak kelnének életre, halottak árnyai. Volt idő — nem is olyan régen, csak negyedszázaddal ezelőtt — amikor esztendőnként 170 férfi és nő követelt el itt öngyilkosságot, menekült a folyó dermesztő, nyugtalan temetőjébe az élet elől, amely semmi jót sem tartogatott már számukra.

Ugyan, miféle Budapest is volt az, amely a halálba kergette lakóit, amelynek nyomorult falai nem ismertek irgalmat senki számára, aki nem tudta pénzel megváltani az életet? Horthy fővárosa volt ez. Fényes metropolis volt, úgy ismerték szerte a világot, mint a Duna királynőjét. A törvényhatósági bizottságban, amely kormányozta, 51 gyárost és bankigazgatót, 57 állami és fővárosi tisztviselőt, 22 püspököt és papot, 41 ügyvédet számlált a statisztika — de csupán egy, egyetlen egy olyan személyt, aki „munkás”-nak vallotta magát. Az utcákon minden éjszaka ingyen tűzijátékot szolgáltattak a neon-reklámok ugráló, tarka fényei.

Az előkelő ettermekben halk cigányzene szólt. Megnézhetette ezt a várost akárki, még akár a walesi herceg is — amit nem is mulasztott el megtenni. S ugyanakkor a Podmaniczky utcai és az angyalföldi berkaszárnyák mélyén, kültekkel oduiban, a „város peremén” élt egy másik Budapest, a proletárok, a kisemberek Budapestje. Ezt mindennap megemésztették a gyárak, kiszívták s arannyá változtatták vérért és verejtékért, aztán megalázták és az utcára lökték, mint elhasznált, semmirevaló, s a közrendre éppen azért felettébb veszélyes „társadalmi felesleg”-et. Az 1930-as években naponként 10.000 ember étkezett a székesfőváros inségkonyháin. A szociális ügyosztály je-

lentései büszkén adták tudtul, hogy egyetlen esztendő alatt több mint 233.000 ember kereste fel a szegények részére létesített melegedő helyiségeket. Egyedül 1932 első öt hónapjában 1000 családot lakoltattak ki — fusson, amerre lát. Budapest legjobbjai, a munkások legjobbjai harcbszálltak e szörnyűségek ellen. Igen: Budapest a harc városa is volt — éjszakánként rendőröktől, spiclikeltől üzve, ezernyi veszély közepette szórták a röpiratokat, festették a feliratokat a kommunisták.

És ebből, ebből a külföld szemé elől jól elrejtett, rendőrökkel, detektívvel, spiclikeltől „pacifikált” Budapestből indultak el éjszakánként a számkivetettek is, hogy a Dunába öljék magukat. Innen szöktek meg a családapák, akik nem bírták hallgatni az éhes gyermekszájak sírását, a megejtett és cserbenhagyott cselédnőket, a fiatalok, akik előtt bezárták az egyetemeket és gyárakat kapuit. Az urak paradicsoma volt ez a város, amely tartós társadalmi igazságtalanságra épült. Ennek az igazságtalanságnak össze kellett omlania. A város szép házai, századok verejtékét és izlését őrző falai, nagy történelmi tetteket idéző kövei — maradhatnak volna változatlan, csak a rendet, a levegőt kellett volna közöttük megcserélni. Am úgy esett, hogy a barbárság, amely uralta, mindent magával rántott a pusztulásba, hadd vesszen minden, mit századok teremtetek itt, ha már magának vesznie kell. Köveiben is, szellemében is vadonatúj Budapest hajnala hasadt fel itt, tiszteendővel ezelőtt, 1945. február 13-án, amikor a dicső szovjet szabadtörök a Gellérthegy csúcsára kitzűzték lángszínű lobogójukat, s Moszkvában 234 ágyú 24 ösztűze köszöntötte a győzelmet.

A régi Budapestet jól őrzi a Duna, ezüstpáncélja alatt fékentartja szellemeit, s lám, mily hallgatógon, mily kikérdezhetetlen méltósággal halad útján. De aki akar, mégiscsak olvashat titoktartó vizéből. Nem messze innen merülnek alá az Erzsébet-híd megtépett láncai: hű megvallói a borzalmaknak, amelyeket a náci ámokfutók és nyilas fullajtárjaiak szabadtörtök rank. A horogkeresztves hadsereg feláldozta Budapestet, csak azért, hogy meghosszabbítsa saját életét, hogy akármilyen rövid időre is, de feltartóztassa a Bécs és Délkelet-Németország felé előtörő 2. és 3. ukrán frontot. Semmit sem sajnáltak a mi nagymúltú, ősi városunkból, semmi sem volt szent előttük. Lám, ennek az Erzsébet-hídnak még a földalatti lánckamráit is ekrazittal robbantották fel, egy, egyetlenegy dunai hídnak sem kegyelmeztek.

S amott, nézd csak, az Országház épülete mégis csaknem teljesen épen ál-

lotta ki az ostromot. Hogyan vált lehetségessé ez? Ugy, hogy Budapestet nem akármilyen hadsereg, hanem éppen a Szovjet Hadsereg vívta meg, amely szuronyai hegyén a háború legvadabb forgatagában sem szűnt meg magasra emelni a szabadság, az igazság, a haladás nagy eszményeit. Ez a győzhetetlen armádia hajlandó volt óriási véráldozatot hozni, a hadak útján oly drága időt elveszíteni csak azért, hogy minél többet megmentsen annak a Magyarországnak a fővárosából, amely ellenségesen állott szemben vele — de amelynek népe iránt barátságot és rokonszenvet érzett. A hatalmas ostromágyukat Sztálin parancsára elvontatták Budapest alól, még mielőtt eldördültek volna, s a szovjet katonák ehelyett hosszadalmas, szívós utcai csatákhoz folyamodtak. Nem rajtuk múlt az sem, hogy a Budapest térségében bekerített 180.000 főnyi náci-nyilas sereg nagy részének végül is meg kellett semmisülnie. Ők meg akarták kimélni az ellenséget is a számára már katonai szempontból haszontalanná vált, esztelenen vak vérontástól: december 29-én ultimátumot intéztek a budapesti német parancsnoksághoz, amelyben fegyverletétel esetére felajánlották, hogy a magyar katonák azonnal hazatérhetnek otthonaikba, a németek pedig közvetlenül a háború befejezése után. A náci azonban — a nemzetközi hadijog példátlan megsértésével — a szovjet parlamentereket meggyilkolásával válaszoltak. Nem maradt más hátra: ki kellett verni kezükből a pusztá gyilokká aljasult fegyvert.

A Duna a náci téboly fekete szennyét és a szovjet hősök piros véret egyaránt elhordta türelmes ölében, hogy elszórja s feloldja távoli tengerek milliárd cseppjei közé. De mi nem felejtünk! Bennünk sohasem hamvad ki a nagy idők lángoló emlékezete, mi át-

adjuk a hírt a fiúknak és az unokáknak, az évek százada in ezredein át, amíg csak áll magyar, el nemzet e hazán. Budapest minden meggyőztört téglája „NEM!”-et kiált, ha most Nyugat-Németországban ismét fel akarják támasztani hőhérait! Budapest minden utcaköve hálára tanít bennünket a drága szovjet hősök iránt, akik a halálba mentek, hogy megszerezzék nekünk — az életet! Télre tavasz jön majd, a

tavasza nyár, a Duna jégpáncélt ölt, azután ismét napsugárba öltözik — de a mi szívünkben nem halványodik meg Jermolájev hadnagy neve, aki náci tank elé futott, hogy kézi gránátokkal semmisíthesse meg azt, Sztányiszlav Mazurkicsnek, vagy Oszádov őrmesternek a neve, akik ellenséges gépfegyver tűzokádó csövére vetették magukat. Mi örökkön-örökké tudni fogjuk, hogy Budapestet a gyors szovjet segítség támasztotta fel az ostromot követő tetszhalálából, hogy 1945. márciusában szovjet utászok vertek hidat a Ferenc József-híd roncsain, hogy Budapest éhező népének 250 szovjet gépkocsi szállította az első szovjet élelmet. Budapest első emlékműve és nagyon becses záloga a mi igaz szeretetünknek és hű barátságunknak a nagy Szovjetunió iránt.

A felszabadulás után, a párt, a Magyar Kommunista Párt iverlte át először a Duna két partja között a távolságot az életnek, a bizakodásnak, a reményességnek a hangjával. Fehelhetjük-e? Engedhetjük-e, hogy valaha is homályba merüljön az MKP első kiáltványa, amely megrázta és tettekre indította a város lakóit: „Ilyen tragikus helyzetben, mint a miénk, nem volt még ország. De élni akarunk és élni fogunk! Budapest is-

mét főváros lesz. A szabad, demokratikus, független Magyarország fővárosa.” Nézz csak körül, innen a Margithidról, a Duna felől és szívűd magadba e nagy város mostani új szépségét: a párt szíve dobog a partok dobogásában, a párt szava zeng itt a levegőben.

A párt jeladására állították helyre a Dunahidakat, a párt forrasztotta össze a proletár-külvárosokat a régi kis-Budapesttel s növelte egymillió 700 ezerre a lakosság létszámát, a párt szavára nőttek ki itt új gyárak, iskolák, rendelőintézetek, új műhelyei a tudományak és kutatásnak. Budapest falai könyvek, amelyekre a párt róta fel saját történelmét — Budapest történelmét, a nemzet történelmét — amelyekből minden nap, minden órában ki kell olvasnunk a tanítást, hogy hiven kell követnünk útján a pártot!

Figyeld csak, milyen csendesen ballag medrében a sokat látott, bajt és örömet egyaránt keblére ölelő öreg Duna, mégcsak hullámot sem vet most a vize. Béke, béke, béke van... Feszítsd meg hát karod, dolgozz, építs, alkoss, s millió más karral acélgyűrűvé egybefonódva, oltalmazd e szivedhez nőtt tájat, e folyamot, hogy békés vizét ne fesse többé soha pirosra a vér...

EMLÉKEZÉS

Dicső harcaid hősi emléket idézik a vérszín zászlóerdők Pest utcáinak ódon falain szerte lengve, mint midőn ünnepet ültünk akkor, szabaddá válásunk nagy napjaiban, méltón a felemelt néphez, ki széttört kriptáiból lép ki. Te, tiszta ég, fehér hóvirágod bontsd ki, hadd fonjanak koszorút szép lányaink a hősnek. Büszke lett a szó, vidám s bátor azóta, csupa dalt hajt örömiünk téged köszöntve szabadság! A Dnyeper, a Néva vize hullámainak árján zúgja el messze nevedet vitéz, ki drága fiadat, feleséged elhagyta értünk, hogy ne hulljunk mégse a mélyre néma zokogással a korai lombbal hervadón, idő előtt. Eszmédnek tűzvörös lángja díszíti útunk a béke felé, mint domb tetején már az ibolya a tavaszt. Ha élsz valahol a családi tűzhely melegéhez közel, fogadd el köszöntését e boldog népnek, s ha pedig alszol a föld mély ölen té kedves vitéz, nyugodj örökön, békén s fogadd el a réten teerted nyíló virágok százsorszép illatos koszorúját, üzenetül küldjük tizedik esztendőnkkel. S maradjon emlékezés szívünkben a hőstett soká, fiaink hadd vigyék messzi századok útján s álmodott szép unokáink meséljék el rólad, hogy sírod nem jeltelen, előtte tisztelen hazánk.

Mátyás Ferenc